

VLADIMIR NAZOR: Voda

I.

Ima preko tri mjeseca što ne kiši. Dani su dugi. Sunce je tako toplo i sjajno, da od njegove svjetlosti oči bole, a dišeš teško: nešto i u tebi žeže i pali. Obdan¹ je sve mrtvo, mlitavo, u luci i u selima. Nije dobro ni noću. U onoj kratkoj tami između kasnog smiraja i ranog rođenja sunčeva, osjećaš još jače toplinu, što izbija iz užarenih litica², iz ugrijanih zidova, iz svega onoga, čega su se dotakle sunčane zrake preko dugog ljetnog dana.

Al' i ovog puta - iako je suša duga i žestoka kao još nikada - ljudi se na ostrvu³ ne tuže toliko zbog svojih vinograda i maslinika. Čuju se glasovi, e su na mnogim prisojima⁴, ponajviše na stranama brdâ, usahli⁵ čitavi redovi mladih loza i mladih maslina: osušili se i pocrnjeli kao da ih nešto oparilo. Vrtovi su pusti. Nema nigdje ni struka⁶ trave. Ali uz smreke i smrče kao da se i maslina i loza još uvijek opiru toj nevolji u svim docima⁷ i na osojima⁸. Bit će to otuda, što je proljeće bilo dugo, mokro i bez vjetrova. Sve je onda bujno listalo, pupalo i cvalo; napilo se vlage. Jer ni o Velikoj Gospi nije kišilo, bit će ove godine manje vina i ulja, ali - pane⁹ li doskora kiša - ipak će se trgati i brati, a grožđe će biti slatko, vino jako, ulje kao zlato. Znadu naše loze i naše masline, što su ljetne suše. Suhe, čvoraste i žilave troše polagano ono malo kapi vode, što ih još ima pod njihovom korom.

¹ tijekom dana

² visoka strma stijena

³ otoku

⁴ sunčana strana, strana izložena suncu

⁵ uvenuli

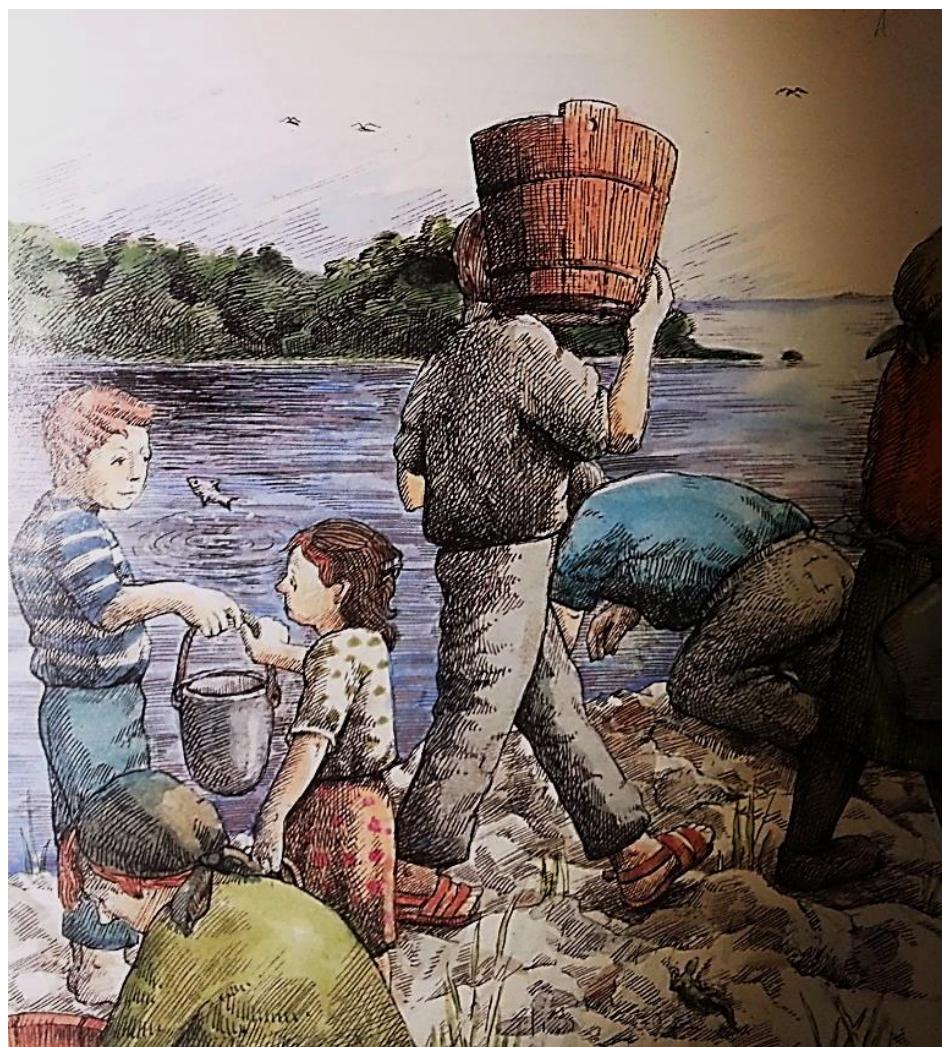
⁶ stručak, kitica – koliko bi se u ruku moglo uhvatiti

⁷ manja krška udolina

⁸ sjenovita strana nekog mjesta, mjesto koje nije izloženo suncu

⁹ padne li...

I ljudi u selu trpe, ali ne očajavaju. Presušile se obje njihove lokve¹⁰, Gornji i Donji Pisak; kućne su im cisterne¹¹ prazne. Sve Peru morem, što ga prenose iz luke. Vodu za piće i kuhanje kupuju u dalekim gradićima na obali. Čitav dan, po onome suncu i žegi, povorke žena nose izdaleka na glavi malena bureta¹² i vedra¹³, prte mjehove¹⁴ i kablove¹⁵, što im sagibaju leđa. I ta su čeljad¹⁶ suha, crna i žilava kao njihove loze. Sokovi se u njima zgusnuli; rekao bih, e su se i sve njihove žile suzile i savile u čvorove, da ne izgube i ono malo soka, što im još ostade.



¹⁰ mala jezerca , gdje se skuplja kišnica za napoj stoke

¹¹ spremnik za vodu; umjetno sabiralište kišnice; čatrinja, gusterna (gustijerna), nakapnica, šterna

¹² bačvice

¹³ drvena niska posuda s uškama; čabar, kaca, lagav, vjedro

¹⁴ životinjska koža (obično jareća) pripređena u obliku vreće za držanje tekućina i namirnica; mješina

¹⁵ drvena posuda za vodu i pranje, s dva uha [(pada) kao iz kabla kiša jako pada, lije]; čabar, škaf

¹⁶ ljudi

Više no biljke i ljudi stradavaju životinje. Nestalo je odavle rijetkih ptica stanarica: kosova i drozdova, iako su od vrućine dozrele bobulje na smrekama, i sok se iz njih cijedi u liku drugih žitkih¹⁷ niti, što se zlate na suncu. Zamukli su čak i cvrčci, koji piju samo rosu, pa je ljeto ove godine bez svoga glasa i bez svoje pjesme. I glasovi zrikavacâ i popacâ¹⁸, što se prosipaju u tihim noćima, zvučeći kao pregršti bisernih zrnaca bačenih na neke zvonke ploče, stišavaju se sve više i odmiču uvijek dalje.

Ali seljani za to ne mare; ima nešto drugo, što njih tišti i plaši. Ovce i mazge trpe žeđu: ne mogu da nose terete, ne davaju više mlijeka. Jedna je koza crknula, i taj je događaj uzbunio Velo selo. Pošlo nekoliko starijih ljudi u grad, da isprose hitru pomoć od vlasti i unajme lađe, što će dovesti vodu u luku. Ali lađe teško naći, a vlast im kazala, da će proći nekoliko dana, dok im ratna mornarica bude mogla poslati iz Pule velik brod, koji prenosi vodu.

II.

Tih je dana moj otac bio veoma zabrinut. Rujan se primicao. Očeva borba s majkom radi moga školovanja bijaše već dovršena. Stignu iz grada i pismo od tetke, koja odgovori, da će me rado primiti na stan i koštu¹⁹, pa majka odmah poče da mi šije novo rublje. Otac me često zvao k sebi; čitao mi i prevodio najmilije mu stihove iz Vergilija.²⁰

Ali što je suša postajala ljuća, to je on bivao sve šutljiviji. Poče iznova izbjegavati svaku riječ o mome školovanju.

¹⁷gustih

¹⁸vrsta cvrčka

¹⁹hrana, redovna prehrana

²⁰rimski pjesnik iz 1. st. pr. Kr. – otac je Vladi, dakle, čitao na latinskome

- Što si se, čovječe, zabrinuo? I ako žega odnese koju kacu masta²¹, bit će vino jače, bolje i... skuplje. - reče mu jednom majka.

- Ti ne znaš, što se kuha gore u selu.

- Pa što? Seljani se sada mole. Zavjeti. Procesije. Tko se obraća Bogu, ne misli na зло.

- E, tako je bilo još jednom, kad sam bio dječak. Suša kao i ove godine. Spočetka sve strpljivo i mirno, a zatim... strahota! Da, strahota, iako je selo bilo onda manje, ljudi bolji no sada. I sve je planulo dva dana poslije velike procesije, u kojoj su išli bosi i gologlavi, sa svijećom u ruci, udarajući se u prsa i pjevajući pokorničke pjesme. Bijaše ih spopalo neko sveto pijanstvo. Pravili teške zavjete, ispovijedali javno svoje grijeha, praštali i pitali oproštenje, posipali glavu prašinom.

- Eto, vidiš.

- Da. Ali sjutradan, kada crknu u selu nekoliko mazgi, dvije žene prve pobjesniše, a doskora i gomila. Netko reče da najbogatiji kriju vodu u kući, i da ni bunari nijesu baš prazni. I selo se dignu. Svjetina prodre silom u stanove, pretraži sve cisterne, nahrupi²² u konobe. Rekoše, da je u bačvama više vode no vina. I onda započe navala i otimanje. Gasili su žeđu svoju i životinjâ vinom i octom. Pijanstvu od sunca pridruži se pijanstvo od vina. Srtahu²³ jedni na druge, braneći svoje i otimajući tuđe. Harali²⁴ su i u ovoj luci. Nikad takvog divljaštva i zloće. Htjelo se zatim mnogo, dok se selo umirilo i oporavilo. Ti ne znaš za bijes suše...

- Ali lađa iz Pule!

²¹ slatki sok zrelog grožđa ili drugog voća u kojem još nije počelo alkoholno vrenje; mäst, šíra

²² naglo doći ili ući; banuti, jurnuti, nagrnuti, upasti

²³ nasrtahu

²⁴ činili štetu, nered

- I onda se očekivala ta bunar-lađa. Stigla je, ali prekasno.

Majka ne odgovori. Zamisli se, gledajući u iglu, pa onda u me. Ja sam pogađao kakva joj se misao vrzma po glavi: misao gorka i turobna, od koje se njene oči pričinjahu još krupnije i žalosnije. Ali ja nisam mislio na ono što će sa mnom biti ne padne li na vrijeme kiša. Prvi sam put doznavao da ima jedna avetinja²⁵, koja ne luta noćnim sjenama i ne niče iz tame i studeni, da oslijepi i smrzne ljude i životinje. Ona silazi iz sunca, sva svijetla i plamena, da mori²⁶ grla žeđom i opije bjesnilom ljude. Bijes Suše ide ove godine u sunčane satove ljetne po luci i po selima. Potjerao je sve ptice, ušutkao cvrčke, ispio i posljednju kapljicu vode, osušio loze, utukao mazge i ovce, a sada zaluđuje čeljad. Prvi put osjetih, da ima nešto jako i neprijateljsko i u toj svjetlosti, što se razlila po luci, i u tom suncu, koje čitav dan gleda u našu dragu²⁷. Opet viđam nešto novo pred svojim očima.

- Oče, - rekoh - a čime se tjera Bijes Suše?

- Vodom, sinko, - odgovori on smiješeći se mojim riječima.

A majka klikne, prožeta opet nadom:

- Voda nam već dolazi. Potjerat ćemo i tu neman. Ne boj se, Vlado!

I ona se ne prevari. Toga istog dana stignu s kopna vijest, da će bunar-lađa doploviti sjutradan u luku.

²⁵ prikaza, utvara

²⁶ muči

²⁷ manji morski zaljev; zaton